ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
ISSN: 2149-0848
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Tarihsel Araştırma Becerisinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Yeri ve Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Teacher Opinions on the Place and Acquisition of Historical Research Skills in Social Studies Course

Ayşe SEYHAN*

Geliş/Submitted: 25.10.2023
Kabul/Accepted: 21.12.2023
Yayın/Published: 26.12.2023

10.29228/INESJOURNAL.73197

Makale Türü: **Araştırma Makalesi** Article Information: **Research Article**

Citation / Atıf

Seyhan, A. (2023). Tarihsel araştırma becerisinin sosyal bilgiler dersindeki yeri ve kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (37), 575-602.

This article was checked by Intihal.net. Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır.
This article is under the Creative Commons license. Bu makale Creative Commons lisansı altındadır.

***Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ayse.seyhan@erdogan.edu.tr**

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
ISSN: 2149-0848
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Tarihsel Araştırma Becerisinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Yeri ve Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri[1]

Teacher Opinions on the Place and Acquisition of Historical Research Skills in Social Studies Course

Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

Öz: Tarihsel araştırma becerisi öğrencilerin, tarihsel bilgileri sorgulama, olaylar hakkında sorular sorma, tarihi şahsiyetlerin bakış açılarını anlama, bir konuyu derinlemesine inceleme gibi yetenekleri kazanmaları için önemlidir. Bu beceriyi kazanamayan öğrenciler yazılı tarihin insan ürünü olduğunu ve tarihi yargıların geçici ve tartışılabilir olduğunu anlamakta zorlanmaktadır. Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisi ve bu becerinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Durum çalışması modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme ile belirlenen 15 öğretmendir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarından, öğrencilerin tarihsel araştırma becerilerinin geliştirilmesi için farklı strateji, yöntem ve etkinliklerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Öğrenciler en çok uygun kaynakları bulma ve seçme sürecinde zorlanmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin bu konudaki zorluklarını aşmalarına yardımcı olmak için ek kaynaklara erişim ve öğrencilerin kaynak seçim becerilerini geliştirme önlemleri almalıdır. Tarihsel araştırma becerilerini geliştirme ve bu becerileri öğrencilere aktarma sürecini iyileştirmek için daha fazla öğretmen rehberliği ve desteği sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, tarihsel düşünme, tarihsel araştırma, beceri, öğretmen görüşleri.

Abstract: Historical research skills are important for students to acquire abilities such as questioning historical information and events, understanding the perspectives of historical figures, and in-depth examination of various topics. Students who cannot acquire this skill also have difficulty understanding that written history is a human product and that historical

[1] Bu çalışma "International Congresses on Education, Cunda Island/Balıkesir (8-10 Eylül 2023) kongresinde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir. This study is an extended version of the oral presentation presented at the International Congresses on Education, Cunda Island/Balıkesir (September 8-10, 2023).

judgments are temporary and debatable. The purpose of the study is to determine the opinion of social studies teachers regarding historical research skills and how students can acquire this skill. Designed according to the case study model, the study group consists of 14 teachers identified through purposive sampling. The data were obtained via a semi-structured interview form and analyzed using content analysis. From the research findings, various strategies, methods, and activities are used to develop students' historical research skills. Students have difficulties in finding and selecting the most appropriate sources. To help students overcome their difficulties in this regard, teachers should take steps to tap into additional resources and improve students' skills of selecting quality sources. More teacher guidance and support should be provided to improve the process of developing historical research skills and transferring those skills to students.

Keywords: Social studies, historical thinking, historical research, skills, teacher opinions.

Giriş

Tarihsel düşünme, tarihsel olayları anlamlandırma, geçmiş dönemler hakkında fikirler geliştirme ve geçmiş ile bugün arasında bağlantılar kurabilmeyi sağlayan yetenektir (Dilek, 2007). Tarihsel düşünme aynı zamanda bir tarihçi gibi düşünme" anlamına gelmektedir. Tarihçi gibi düşünme, tarihçilerin uyguladığı çalışma yöntemlerini kullanmayı veya tarihçilerin yaptığı gibi tarihsel dokümanları inceleyerek bilgiye ulaşmayı gerektirir (Wineburg, 2001). Tarihsel düşünme, öğrencilere temel kaynaklardan elde edilen verileri anlama ve bu verilere dayalı çıkarımlar yapabilme yeteneği kazandıran bir yaklaşımdır. Aynı zamanda, ikincil kaynaklardan gelen tarihsel yorumları anlama ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yeteneğini içerir. Bu, öğrencilere geçmiş olayları daha derinlemesine anlama ve tarihle ilgili görüşleri sorgulama imkanı sağlar (Andrews ve Burke, 2007).

Tarihsel düşünme, geçmişi anlama sürecinde önemli bir rol oynar. Tarihçiler, belgeler, görseller ve diğer kaynakları inceleyerek bu materyallerin kimler tarafından neden oluşturulduğunu ve hangi bağlama sahip olduğunu anlamaya çalışır. Bu süreçte kaynak bulma, bağlamsallaştırma ve birincil kaynakları doğrulama süreçlerini kullanırlar. Belgeleri karşılaştırarak farklı kaynaklar arasındaki tutarlılıkları veya farklılıkları belirlemeye çabalarlar. Ayrıca, ortaya koydukları tarihsel analizleri diğer tarihçilerin çalışmalarıyla karşılaştırarak daha geniş bir perspektif elde etmeye çalışırlar. Bu üç temel yöntem, tarihçilere geçmişi daha sağlam bir temelde anlama ve yorumlama konusunda yardımcı olur (Wineburg, 2001). Öğrencileri tarihsel düşünmeye yönlendirmek, onların derinlemesine bir tarih anlayışı geliştirmelerine olanak tanır ve bu şekilde bilginin doğasını anlamalarına yardımcı olur. Tarih içindeki bilgi oluşturma süreçlerini

öğrenerek kendi epistemolojik inançlarını güçlendirebilirler (VanSledright ve Limon, 2006; Van Drie ve Van Boxtel, 2008). Tarihsel düşünme, bireylerde doğuştan gelen bir içgüdü veya yetenek değil, eğitim ve pratiğe dayalı olarak geliştirilen bir beceridir. Tarihçi gibi düşünmeyi öğretmek, öğrencilere tarihçi benzeri beceriler kazandırmayı amaçlar. Bu bağlamda tarihsel araştırma becerisi öğrencilerin farklı kaynaklardan gelen bilgileri, önceden sahip oldukları bilgilerle birleştirerek yazma süreçlerini geliştirmelerini ve daha yapıcı bir yaklaşım benimsemelerini sağlar.

Tarih öğretiminde birincil kaynakların kullanımı, tarihsel araştırma becerilerini geliştirmek açısından hayati bir rol oynar. Öğrencilere tarihi olayları farklı bakış açılarıyla araştırma ve bu sayede daha özgün bir perspektif geliştirme, geçmişteki olaylardan daha derin bir anlam çıkarma becerisi kazandırır. Tarihsel olayların incelenmesi, olayların nedenlerini anlama, bunların göreceli önemini değerlendirme, farklı olayların sonuçları üzerinde düşünme ve geçmiş olayların günümüze etkilerini anlama becerisi gerektirir. Bu, sadece bir görüşü savunmanın ötesine geçer, aynı zamanda bu görüşü desteklemek için kullanılan argümanları ve kanıtları titizlikle değerlendirmeyi içerir (Barton ve Levstik, 2004).

Birincil kaynaklarla yapılan araştırma, öğrencilere tarihi metinlerdeki önyargı, abartı, ideoloji ve partizanlık gibi çarpıklıkları anlama fırsatı sunar. Diğer bir deyişle, öğrenciler birincil kaynakları incelediklerinde, tarihi metinlerin yazarlarının kişisel görüşlerini, ideolojilerini veya taraflı ve tarafsız bakış açılarını daha iyi anlayabilirler. Bu, öğrencilere tarih okuma ve analiz etme becerileri kazandırırken, tarihi metinlere eleştirel bir bakış açısı geliştirmelerine olanak tanır. Bu sayede öğrenciler, tarihi kaynaklardaki çelişkileri tanımlama ve bu çelişkileri tarihsel bağlama yerleştirme yeteneği kazanır. Bu, daha detaylı ve dengeli bir tarih anlayışının oluşturulmasına katkı sağlar (Vansledright, 2004). Öğrencilerin tarihi belgeleri araştırma ve inceleme süreci, bağımsız bir şekilde mantıklı görüşlere nasıl ulaşacaklarını görmelerine olanak tanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin tarihi daha iyi anlamalarını ve daha ayrıntılı olarak hatırlamalarını sağlar. Ayrıca, öğretimi daha etkili ve kalıcı hale getirir (Seixas ve Morton 2013). Öğrenciler, tarihsel birincil kaynakları inceleyerek ve çeşitli perspektifleri dikkate alarak karmaşık tarihi sorunları tanımlama, analiz etme ve sağlam temellere dayalı çözümler oluşturma yeteneği kazanabilirler. Bu süreç, bilgiyi uygulama ve problem çözme becerilerini geliştirirken eleştirel düşünme ve diğer düşünme becerilerinin gelişimine de katkıda bulunur (Levstik ve Barton, 2008).

Tarihsel düşünme becerilerini kazanamayan öğrenciler, genellikle tarihi, geçmiş olayların sıralandığı kronolojik hikayeler olarak algılarlar. Bu öğrenciler, özellikle tarih ders kitaplarını temel kaynak olarak kullanma eğilimindedirler. Ancak tarih, tarihçiler için mevcut kanıtlara dayalı olarak geçmiş olayları ve değişikliklere neden olan koşulları analiz etme ve tartışma sürecidir. Bu bağlamda, öğrencilerin tarihsel düşünme stra-

tejilerini sadece sınıf içinde değil, aynı zamanda günlük yaşamlarında da kullanmaları ve edindikleri bilgileri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeleri büyük önem taşır (Drake ve Brown, 2003). Tarih, bir toplumun kültürel pratiğinin önemli bir unsuru olarak kabul edilir. Tarih dersleri, öğrencilere sadece tarihi olayları kabul etme veya reddetme değil, aynı zamanda tartışma yeteneği geliştirme fırsatı sunabilir. Bu, öğrencilere demokratik bir topluma katılım için önemli bir beceri kazandırır (Bilali ve Mahmoud, 2017; Council of Europe, 2022).

Tarihsel kanıtlardan mantıklı çıkarımlar yapabilme yeteneği, bir konu üzerine yazarken olayların nedenlerini ve sonuçlarını analiz etme, tarihsel değişiklikleri anlama ve bu konuları daha geniş bir tarihsel bağlam içine yerleştirme, tarihsel olayları anlama ve değerlendirme becerilerini ifade eder. Aynı zamanda, farklı tarihsel kaynakları karşılaştırarak daha kapsamlı bir tarih anlayışı oluşturmak ve bu şekilde tarih konularını daha derinlemesine araştırma ve analiz etme becerisi geliştirmek de bu sürecin bir parçasıdır (Seixas, 1993). Tarihsel bilginin oluşturulması ve geçmişin anlaşılması, kanıtların analizi ve yorumlanmasına dayanır (Dinç, 2009). Tarihsel kaynaklarla ilgili sorular sormak ve bu soruların yanıtlarını kaynaklarda aramak, tarih öğreniminin temel bir unsurudur. (Doğan, 2008). Kanıt temelli öğrenme yaklaşımına göre, öğrenciler sağlanan kanıtları inceleyerek kritik düşünme, sorgulama, farklı görüşleri değerlendirme, önyargılardan arınma ve öznel bakış açılarını geliştirme becerilerini kazanır ve kendi bireysel bakış açılarını oluştururlar (Kabapınar, 2012; Şekerci ve Kabapınar, 2019).

Tarihsel araştırma, tarihi olayları ve süreçleri daha derinlemesine incelemek için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Tarihsel araştırma, geçmişi doğrudan inceleyerek ve bu incelemeye dayalı olarak öğrenme ve yazma sürecidir. Bu süreçte, geçmişle ilgili bir sorun tanımlanmalı, sorunla ilgili hipotezler oluşturulmalı, bu hipotezler test edilmeli ve sonuçlara ulaşılmalıdır (Demircioğlu, 2009). Diğer bir deyişle tarihsel araştırma, geçmiş olayları, dönemleri, toplumları ve kültürleri anlamak, açıklamak ve yorumlamak amacıyla yapılan bir tür araştırmadır. Bu araştırma türü, belirli bir tarihi olayın veya dönemin iç yüzünü anlamaya çalışırken, kaynakları incelemek, belgeleri analiz etmek, geçmişteki insanların davranışlarını ve motivasyonlarını anlamaya yönelik çalışmaları içerir. Tarihsel araştırma, Froese (2011), Kothari (2004), Buckley (2016) ve Schrag (2021) tarafından önerilen aşağıdaki süreçlere dayalı olarak gerçekleştirilmektedir.

Konu Seçimi: : İncelenmek istenilen tarihsel konu belirlenir.

Kaynak Toplama: Tarihi belgeler, mektuplar, gazeteler, resimler, arşivler, kitaplar ve diğer yazılı veya görsel materyallerden tarihsel veriler elde edilir.

Tarihsel verileri sorgulama: Tarihsel kaynaklar incelenip analiz edilir. Bu aşa-

mada kaynakların güvenilirliği ve doğruluğu da değerlendirilir.

Bağlamı Anlama: Tarihsel olayın geçtiği dönemin politik, ekonomik, sosyal, kültürel vb. koşullarının olayı nasıl etkilediği değerlendirilir.

Tarihsel kanıtlara dayalı yorumlar yapma: Elde edilen veriler zamana ve mekana ait bilgi ve bakış açılarını da dikkate alınarak yorumlanır. Tarihi olayların veya süreçlerin nasıl anlaşılması gerektiği hakkında görüşler geliştirilir.

Sonuç Çıkarma: Tarihsel olaylar hakkında sonuçlara ulaşılır ve bu sonuçlar raporlanır.

Tarihsel araştırma geçmişteki olayların günümüz dünyasına etkilerini anlamaya ve tarihsel deneyimlerden dersler çıkarmaya yardımcı olur. Bu bakış açısına göre, tarih ve tarih eğitimi, sadece belirli tarihsel anlatıların yayılmasıyla değil, aynı zamanda bu tarihsel anlatıların nasıl oluşturulduğu süreç ve yöntemleriyle de ilgilenmelidir. Bu yaklaşım doğrultusunda, tarihsel bilginin öncelikle yeterliliklerle ilişkilendirildiği anlaşılmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin tarihsel kaynakları eleştirel bir şekilde incelemelerini ve bu kaynaklardan anlatılar oluşturmalarını sağlamak için gerekli becerileri geliştirmelerine yardımcı olmalıdır. Tarih öğretiminde, teorik yeniliklere rağmen, öğretmen merkezli, ezberci ve eleştirel düşünmeden uzak bir yaklaşımın sürdürüldüğü gözlemlenmektedir. Şimşek ve Alaslan (2014) tarafından yapılan gözlemlerde, öğretmen merkezli eğitim anlayışının yanı sıra, hala ezberci bir metodolojinin hakim olduğu ve eleştirel düşünce, problem odaklı öğrenme ve proje tabanlı öğrenme gibi yenilikçi yöntemlerden uzak bir tarih öğretimi devam etmektedir.

Öğretim programları yapılandırmacı felsefeyi benimsemiş olabilir; ancak Demircioğlu (2009) tarafından vurgulanan nokta, öğrencilerin tarih derslerinde öğrendiklerini günlük yaşamlarına aktarmakta zorlanmaları ve tarihsel düşünme becerileri doğrultusunda araştırma, analiz ve sentez gibi yetenekleri geliştirememeleridir. Tarih derslerinin ezberci bir yaklaşımla öğretilmesi, öğrencilerin tarih derslerine duydukları motivasyonu azaltmaktadır. Ata (2007) tarafından belirtildiği üzere, öğrenciler, tarihsel olayları ve olguları analiz etmek ve sentezlemek yerine sadece ezberlemeye dayalı öğrenme ile meşgul olmakta, bu nedenle istenilen öğrenme seviyesine ulaşmakta zorluk yaşamaktadır. Tarihsel araştırma etkinliklerini tasarlamak, uygulamak ve değerlendirmek öğretmenler için zorlayıcı olabilir, bu da bu tür etkinlikleri tercih etmemelerine neden olabilir (Lee, 2002; Vansledright, 2004). Öğretmenler, öğrencilerin temel kaynak analizi alıştırmalarını zor bulmaları sebebiyle, birincil kaynakların kullanılması yerine daha basit ve geleneksel öğretim yöntemlerine yönelebilirler (Vansledright, 2004). Öğrencilerin birincil kaynak belgelerini analiz etme konusunda yaşadıkları zorluklar sıkça dile getirilse de (Wineburg, 1991), Hicks, Doolittle ve Lee (2004) gibi bazı araştırmalar, yedi yaşındaki çocukların bile bu tür belgelerle etkileşimde bulunma ve analiz etme

yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal bilgiler derslerinde, analitik becerilere olan artan ilgi göz önüne alındığında, birincil kaynakların kullanımının önemi anlaşılır. Ancak, öğretmenlerin bu yöntemi benimsemeleri genellikle sınırlı hazırlık ve eğitim süreleri nedeniyle mümkün olmayabilir. Tarih öğretiminin sadece ezberleme odaklı olması ise öğrencilerin dersi sıkıcı bulmalarına yol açabilir. Okullarda genellikle öğretim programlarının öğretmenler tarafından dikkate alınmaması, sadece ders kitaplarının ana kaynak olarak kullanılması ise öğrencilerin araştırma yaparak öğrenmelerini desteklemez. Bu durum, öğrencilerin ders kitaplarını tek kaynak olarak görmelerine ve kitapları ezberleme eğiliminde olmalarına sebep olabilir (Güneyli ve Özkul, 2013; Akbaba, 2014). Tarih konularını araştırma yaparak işleyen öğrenciler, daha keyifli bir şekilde tarih öğrenme deneyimi yaşayacaklardır (Aktekin, 2009). Öğrencilerin tarihsel araştırma yapma, birincil kaynakları okuma, anlama ve anlam oluşturma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olacak pedagojik yaklaşımları bilmek ve sınıfta etkili bir şekilde uygulamak, önemli bir öğretim unsurudur (Barton ve Levstik, 2004; Vansledright, 2004; Neumann, 2010). Bu sebeple, öğretmenlerin tarihsel araştırma becerileri ve öğretime yönelik görüşlerini anlamak önemlidir. Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerileri ve bu becerinin öğretimine yönelik görüşlerini değerlendirmektir. Bu hedef doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisi tanımları nelerdir?

2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisinin sosyal bilgiler dersindeki rolü ve önemi hakkındaki görüşleri nelerdir?

3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, tarihsel araştırma becerisi kazanan ve kazanmayan öğrencilerin özellikleri konusundaki görüşleri nelerdir?

4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde tarihsel araştırma becerisi geliştirme süreciyle ilgili yaşadıkları deneyimlere dair görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni ile yürütülmüştür. Olgubilim deseni, belirli bir olgunun yüzeysel anlayışını aşarak daha derin ve ayrıntılı bir kavrayışa odaklanır. Bu tür araştırmalar, bir veya birkaç kişinin deneyimlerini hikayeleştirme yerine, bir fenomen veya kavramla ilişkili yaşanmış deneyimlerin ortak anlamını tanımlamayı hedefler. Olgubilim çalışmalarının temel amacı, kişisel deneyimleri daha genel bir bağlama taşımaktır (Creswell, 2017). Olgubilim çalışmaları genellikle bir olguyla ilgili bireysel algıların açığa çıkarılması ve yorumlanması üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özellikleri

Değişken	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	7	47
	Erkek	8	53
Çalışma Süresi	0-5 yıl	4	27
	6-10 yıl	5	33
	11-15 yıl	4	27
	16 yıl veya üzeri	2	13

Araştırma katılımcıları 7'si kadın ve 8'i erkek olmak üzere 15 sosyal bilgiler öğretmenidir. Katılımcılardan 4 kişi 0-5 yıl, 5 kişi 6-10 yıl, 4 kişi 11-15 yıl, 2 kişi de 16 yıl veya daha fazla deneyime sahiptir. 4 katılımcı yüksek lisans 11 katılımcı lisans mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formu iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm katılımcıların; cinsiyet, en son mezun olunan okul, çalışma deneyimi gibi demografik bilgilerini kapsamaktadır. İkinci bölüm ise tarihsel araştırma becerileri ve bu becerilerin öğrencilere kazandırılması hakkındaki deneyimlerini ve görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla, hazırlanan görüşme formu alan uzmanlarının değerlendirmesine sunulmuş ve gelen geri bildirimlere göre düzenlenmiştir. Böylece görüşme formu, araştırmanın amaçlarına daha iyi hizmet edecek şekilde yeniden revize edilmiştir. Bu süreç, araştırma verilerinin ve elde edilen sonuçların daha inanılır ve güvenilir olmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Veri Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizi, toplanan verilerin açıklamalarına ve ilişkilerine ulaşmayı hedefler. Bu analiz türü, önceden belirlenmemiş temaların tanımlanmasını destekler (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yöntem, metinlerdeki kelimeleri önceden belirlenmiş kodlamalarla daha küçük kategorik içeriklere sistemli bir şekilde dönüştürmeyi amaçlar (Büyüköztürk vd., 2016). İçerik analizi sırasında araştırmacılar, bir dizi kategori oluştururlar. Daha sonra bu kategorilere ait ögeleri sayarak kayıt altına alırlar. Özellikle farklı kodlayıcıların aynı sonuçlara ulaşabilmesini sağlamak amacıyla net ve açık kategoriler oluşturulmasına özel bir dikkat gösterilmelidir. Bu sayede farklı araştırmacılar arasında içerik analizinin tutarlı bir şekilde uygulanması sağlanarak ölçümlerin güvenilirliği artırılır. Kelime ve ifadelerin dikkatlice sayılması aynı zamanda bu güvenilirliğe vurgu yapmaktadır (Silverman, 2018). Bu sebeple, kod listeleri karşılaştırıldı, görüş birliği ve farklılıklar değerlendirilerek güvenirlik hesaplandı. Yapılan güvenirlik hesaplaması sonucun-

da elde edilen 0,92 değeri, çalışmanın güvenir olduğunu doğrulamaktadır. Literatürde güvenirliğin sağlanması için iki farklı kodlayıcı arasında 0,70 veya daha yüksek değerlerin olması yeterli kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Son olarak, ayrıntılı bir şekilde açıklanan ve sunulan bulgular yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmaya katılanların görüşlerini net bir şekilde ifade etmek ve elde edilen verileri desteklemek için doğrudan alıntılar kullanılmıştır. Doğrudan alıntı yapılırken öğretmenlere K1, K2, K3 gibi kodlar atanmıştır. K1 kodu, verileri ilk teslim eden katılımcıyı temsil etmektedir.

Araştırmada Etik

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış formun doldurulmasının gönüllülük esasına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Araştırmanın yapılması için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 27/09/2023 tarih ve 2023/257 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Ayrıca katılımcılara kimlik bilgilerinin kesinlikle gizli tutulacağı ve formdan elde edilen bilgilerin araştırma amacı dışında kullanılmayacağı belirtilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma beceresi tanımlamaları, bu becerinin sosyal bilgiler öğretimindeki yeri ve öğretimine yönelik görüşlerinin analizleri sunulmuştur. Ayrıca öğretmelerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisi tanımına ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarihsel Araştırma Becerisi Tanımları

Tema	Kod	f
Araştırma Becerileri	Güvenilir kaynakların belirlenmesi ve seçilmesi	6
	Farklı kaynakların değerlendirilmesi	6
	Kaynakların konuya göre analiz edilmesi	3
	Konuyla ilgili kaynakların bulunması	3
	Araştırma sorularının oluşturulması	3
	Bilimsel araştırma sürecinin bilinmesi	3
	Araştırma planının hazırlanması	2
	Araştırma sonuçlarını yazılı olarak belgelenmesi	2
	Kütüphane ve arşiv araştırmasının yapılması	1
Tarihsel Bağlam ve Analiz	Tarihsel olayların ve nesnelerin kültürel bağlamının anlaşılması	4
	Olayların ve dönemlerin etkilerinin değerlendirilmesi	3
	Olayların neden ve sonuç ilişkilerinin belirlenmesi	3
	Toplumsal ve kültürel gelişimin olaylara etkilerinin analiz edilmesi	1
Farklı Bakış Açılarını Dikkate Alma	Farklı dönemler arasındaki benzerlik ve farklılıkların vurgulanması	5
	Tarihî olayların farklı perspektiflerden değerlendirilmesi	4
	Analizler sonucu özgün yorumların yapılması	3

	Farklı araştırmacıların görüşlerinin karşılaştırılması	3
Kaynakları Eleştirel Değerlendirme	Kaynakların yanlılığının değerlendirilmesi	3
	Kaynakların güvenirliğinin araştırılması	2
	Birincil ve ikincil kaynakların karşılaştırılması	2
	Kaynakların eleştirel bakış açısıyla incelenmesi	2

Tablo 2'ye göre katılımcılar güvenilir kaynakları seçme, değerlendirme, konuyla ilişkilendirme, araştırma planı hazırlama ve araştırma soruları oluşturma ve araştırma sonuçlarını belgeleme gibi temel yetkinlikleri araştırma becerileri kapsamında ifade etmiştir. Tarihsel bağlam ve analiz, tarihsel olayların kültürel bağlamını anlama, neden-sonuç ilişkilerini belirleme ve açıklama gibi yetkinlikler içermektedir. Farklı perspektiflerle yaklaşma; tarihî olayları farklı açılardan değerlendirme ve özgün yorumlar ve analizler yapma gibi özelliklerdir. Son olarak, kaynakları eleştirel değerlendirme; kaynakların tarafsızlığını ve güvenilirliğini sağlamak için yapılması gereken kritik yetkinlikler belirtilmiştir. Tarihsel araştırma becerisinin tanımına yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

"… Geçmişte yaşanmış olayları belgelere ve kanıtlara dayalı olarak araştırma ve ortaya koyma işlemi…." (K1)

"Bilimsel dayanağa sahip olarak geçmişe dair araştırmalar yapma…" (K2)

"Geçmişten günümüze kadar olan olayların nasıl gerçekleştiğini anlama yöntemi..." (K5)

"Geçmiş olayları zaman içinde açıklama yapmak ve anlamlandırmak için kullanılan yöntem…" (K7)

"Tarihsel bir konu hakkında çoklu kaynak kullanarak bilgi toplama ve bu bilgilerin güvenirliliğini kontrol etme işlemi." (K10)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisinin sosyal bilgiler dersindeki yeri ve önemi hakkındaki görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Tarihsel Araştırma Becerisinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Yeri

Tema	Kod	f
Öğretim Programında	Bilimsel araştırma basamaklarının kullanılmasının amaçlanması	5
	Tarihsel olayları araştırma becerisinin kazandırılmasının amaçlanması	3
	Tarihsel olaylar ve kültürel miras ile ilgili araştırma fırsatlarının sağlanması	3
	Öğretim programının temel ilkelerinde araştırma becerisine yer verilmesi	3
	Öğrenme alanlarında tarihsel araştırma etkinliklerine yer verilmesi	2
	Öğretim programının beceriler kısmında araştırma becerisine yer verilmesi	2
	Tarihsel olayları inceleme, analiz etme ve kaynak kullanmanın önemine vurgu yapılması	2
	Öğretim programının özel amaçlarında tarihsel araştırmaya yer verilmesi	1
Ders	Yakın tarihi çevrenin araştırılmasına yönelik içeriklerin yer alması	4
	Tarih metinlerine yönelik araştırma sorularına yer verilmesi	4

	Tarihsel belge, metin, fotoğraf gibi farklı içeriklere yer verilmesi	3
	Tarih konularına karşı merak uyandıracak içeriklere yer verilmesi	1
	Farklı tarih dönem, olay ve kişiliklerin karşılaştırılmasının istenmesi	1
	Kaynakların güvenirliğine yönelik sorular sorulması	1
	Ders kitabında tarihsel araştırma becerisinin tanımlanması	1
Dersin Eğitim Sürecinde	Öğrencilere tarihi kaynaklardan bilgi elde etme, bilgileri analiz etme ve yorumlama etkinliklerinin yaptırılması	5
	Bilimsel araştırma basamaklarına uygun araştırmalar yaptırılması	3
	Öğrencilere tarihsel konuları bilimsel yöntemlerle araştırmaları için rehberlik edilmesi	3
	Öğrencilere proje ödevleri veya araştırma görevlerinin verilmesi	2
	Öğrencilere farklı tarihsel kaynaklarla çalışma fırsatlarının sunulması	1
	Öğrencilere geçmiş - bugün - gelecek ilişkisi kurma etkinliklerinin yaptırılması	1

Tablo 3'e göre katılımcılar öğretim programının öğrencilere bilimsel araştırma basamaklarını kullanma ve tarihsel olayları araştırma becerilerinin kazandırılması ile tarihsel olaylar ve kültürel mirasla ilgili araştırma fırsatlarının sağlanmasını hedeflediğini belirtmişlerdir. Ders kitaplarında, yakın tarihi çevrenin araştırılması içeriklerinin bulunduğu, tarih metinlerinin altında öğrencileri araştırmaya yönlendiren sorulara yer verildiği ve tarih konusu ile ilgili belge, metin, fotoğraf gibi içeriklerle kaynak çeşitliliğinin sağlandığını ifade etmiştir. Aynı zamanda tarihsel araştırma beceresine en çok Kültür ve Miras ile Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanlarında vurgu yapıldığını belirtmiştir. Tarihsel araştırma becerisini öğrencilere kazandırmak amacıyla; tarihsel kaynaklardan bilgi elde etme, bilgileri analiz etme, soru sorma ve yorumlama etkinliklerini gerçekleştirmenin yanı sıra, proje ve araştırma ödevleri verilmesini önermiştir. Katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Ders kitabında Kültür ve Miras öğrenme alanında yakın çevredeki tarihi yerlerin örnekleri var mı? Özellikleri nelerdir gibi sorular sorulmaktadır…" (K2)

"Sosyal bilgiler öğretim programının temel ilkelerinden biri geçmiş-bugün-gelecek bağlantısını kurmaktır. Geçmiş ile ilişki kurabilmek için geçmişi araştırmak gereklidir..." (K4)

"Azda olsa araştırma ile ilgili bölümlere ya da sorulara yer verilmektedir. Mesela Osmanlı'nın kısa sürede büyümesinin nedenleri nelerdir? Araştırınız gibi sorulara yer verilmiştir…"(K5)

"…Öğrencilere tarihi konuları araştırmaları için rehberlik edilir, örnek olarak proje ödevleri veya araştırma görevleri verilir ve tarihsel kaynaklarla çalışma fırsatları sunulur. Bu sayede öğrenciler tarihsel araştırma becerilerini pratiğe dökebilirler." (K11)

"Sosyal bilgiler 2018 ders programının özel hedeflerinde, çeşitli dönemlerde ve farklı yerlerde bulunan tarihi kaynakları inceleyerek, insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları anlamaları, değişimi ve sürekliliği tanımaları ifade-

si...” (K12)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisini kazanan ve kazanamayan bireylerin özelliklerine ilişkin görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Tarihsel Araştırma Becerisini Kazanan ve Kazanamayan Bireylerin Özellikleri

	Tarihsel Araştırma Becerisi Kazanan Bireylerin Özellikleri	**Tarihsel Araştırma Becerisi Kazanamayan Bireylerin Özellikleri**
Araştırma Becerileri	Planlı araştırmalar yapabilirler	Araştırma becerileri zayıftır
	Kaynakları arar ve kullanırlar	Kaynak kullanmaz veya tek kaynağı yeterli bulurlar
	Mevcut literatürü bilir ve kullanırlar	Literatür bilgileri yoktur
	Araştırma yöntemlerini bilirler	Araştırma yöntemleri hakkında sınırlı bilgiye sahip olabilirler
	Araştırma sonuçlarını raporlarlar	Araştırma raporu yazamazlar
	Araştırmada etik kurallara uyarlar	Etik kuralları bilmezler
Bilgiye Eleştirel Yaklaşım	Her bilgiyi doğru kabul etmezler ve bilgiyi sorgularlar ve doğru bilgiyi yanlışından ayırabilirler	Bilgiye sorgulamadan inanırlar
	Öğrendikleri bilginin doğruluğunu sorgular	Duydukları bilgiyle yetinirler
	Kaynakların güvenilirliğini araştırırlar	Kaynakların doğru bilgi verdiğini kabul ederler
	Farklı kaynaklardan gelen bilgileri karşılaştırabilirler	Tek kaynakla yetinirler
	Farklı bakış açılarını inceleyebilirler	Farklı bakış açılarını değerlendiremezler
Bilgiyi Öğrenme Eğilimi ve Motivasyon	Daha meraklıdır, detayları öğrenmek isterler ve düşünce yapıları zengindir	Detaylara takılmazlar ve araştırma duygusunu anlamakta zorlanırlar
	Araştırmayı severler ve farklı kaynakları kullanarak araştırmalar yapabilirler	Araştırmaya ilgi göstermez mevcut bilgilere dayanırlar
	Araştırma ve öğrenmeye motive çalışırlar	Araştırma ve öğrenmeye motive olmakta zorlanabilirler
Analitik Düşünme	Kronolojik düşünme, neden-sonuç ilişkisi kurma, değişim ve sürekliliği algılama gibi analitik düşünme becerilerine sahiptirler	Tarihi olayları genellikle yüzeyde görürler ve derinlemesine analiz yapmazlar
	Tarihsel detaylara önem verirler ve eksiksiz bilgi toplarlar	Detaylara dikkat etmezler ve genellikle yüzeysel bilgilere dayanırlar
	Tarihte farklı perspektifleri göz önünde bulundurarak karar verirler	Kendi perspektiflerini sürdürürler ve farklı görüşlere kapalı olabilirler

Tablo 4’te gösterildiği üzere katılımcılar Araştırma Becerileri teması kapsamında tarihsel araştırma becerisini kazanan bireylerin; planlı araştırmalar yapabilme, kaynakları arama ve kullanma, mevcut literatürü bilme ve kullanma, araştırma yöntemlerini bilme, raporlama ve etik kurallara uyma özelliklerine sahip olduğunu dü-

şünmektedir. Diğer taraftan, tarihsel araştırma becerisini kazanamayan bireylerin kaynak kullanımı ve araştırma sürecinde etik kurallara dikkat etme konusunda eksiklik yaşayabileceğini belirtmektedir. Bilgiye Eleştirel Yaklaşım temasında katılımcılar; bireylerin bilgiyi sorgulama ve kaynakların güvenilirliğini değerlendirme konusundaki yeteneklerini vurgulamıştır. Bu beceriyi kazanamayan bireylerin bilgiyi genellikle sorgulamadığı ve tek kaynağa dayalı olarak elde ettikleri bilgileri doğru kabul edebildiğini ifade etmiştir. Bilgiyi Öğrenme Eğilimi ve Motivasyon temasında, tarihsel araştırma becerisi kazanan bireylerin daha meraklı, araştırma odaklı ve öğrenmeye motive olduklarına dikkat çekilmiştir. Tarihsel araştırma becerini kazanamayan bireylerin araştırmaya ve öğrenmeye motive olmakta zorlanabilecekleri de ifade edilmiştir. Son olarak, Analitik Düşünme teması kapsamında bu beceriyi kazanan bireylerin tarihsel olayları daha derinlemesine analiz etme, neden-sonuç ilişkilerini kurma ve farklı perspektifleri dikkate alma yeterliliklerine işaret etmiştir. Tarihsel araştırma becerisini kazanamayan bireylerin tarihî olayları daha yüzeysel görebildiği ve farklı görüşlere kapalı olabildiğine vurgu yapmıştır. Katılımcıların bu konuda görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Planlı araştırmalar yapabilir… bilgiyi araştırmadan kabul etmez, bilgiyi sorgular. Diğeri ise duyduğu bilgiyle yetinir… bulgu ve belgelere bağlı kalarak objektiflikten uzaklaşmaz..." (K1)

"Tarihsel araştırma beceresine sahip birey sokak ağzı ile konuşmaz ama bu beceriye sahip olmayan konu ile ilgili ya hiç konuşmaz ya da her şeyi bildiğini düşünür. Tarihsel araştırma becerisine sahip birey her bilgiyi doğru kabul etmez ." (K2)

"Tarihi seven araştırmayı seven bireyler tarihsel araştırma yapabilir. Tarihsel araştırma becerisine sahip kişi farklı kaynakları kullanarak belli bir dönemi kapsayan bir araştırma yapabilir..." (K5)

"…kazanan öğrenciler daha meraklıdır her detayını bilmek ister düşünce yapısı daha zengindir. Kazanmayanlar ise tarihi iyi bilmez araştırma duygusunu anlayamaz." (K7)

"… zamanı, tarihi, olguları anlayabilir. Örneğin bugün Rusya Ukrayna savaşının nedenini araştırma becerisine sahip birey hemen anlar. Bu beceriye sahip olmayan birey normal bir olaymış gibi geçmişi düşünmez. Bu olayın geçmişle bağlantısını kuramaz. Yeni bir problemden kaynaklandığını düşünür. (K9)

"Araştıran tarihi anlayan birey tarihsel olayların yüzyıllardır süregelen coğrafi, tarihi ve sosyolojik yapısını ortaya koyabilir. Öğrenilen bilgiyi unutmazlar." (K10)

"Tarihsel araştırma becerisi kazananlar araştırmayı severler, kaynakları eleştirirler, analitik düşünürler ve motive çalışırlar. Kazanamayanlar ise kaynakları bulmakta, derinlemesine analiz etmekte ve motive olmakta zorluk yaşayabilirler." (K12)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere tarihsel araştırma becerisi kazandırma sürecine ilişkin deneyimleri incelenmiştir. Bu çerçevede, öğretmenlerin tarihsel araştırma becerilerini geliştirme sürecinde kullandıkları yöntemler, teknikler ve uyguladıkları etkinlikler incelenmiş ve bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Tarihsel Araştırma Becerisinin Kazandırılması Sürecinde Eğitim Durumları

Tema	Kod	f
Uygulanan Yöntem ve Teknikler	Proje yöntemi	6
	Kanıt temelli öğrenme	4
	Rol oynama	3
	Drama	3
	Tartışma yöntemi	2
	Soru cevap yöntemi	2
	Örnek olay yöntemi	2
	Araştırma ve inceleme yöntemi	2
	Tarihi mekanları ziyaret etme	2
	Münazara tekniği	1
	Sempozyum tekniği	1
Uygulanan Etkinlikler	Kütüphane kaynaklarını inceleme	5
	Tarihî bir olayı veya dönemi inceleme	4
	Farklı zorluk derecesine sahip sorular sorma	4
	Bilimsel araştırma basamaklarına uygun araştırma yapma	3
	Tarih olaylarını sorgulama	3
	Farklı görüşleri inceleme ve karşılaştırma	2
	İnternette tarih araştırması yapma	2
	Kaynakların güvenirliğini sorgulama	2
	Tarihî belgeleri eleştirel bir bakış açısıyla inceleme	1
	Video ve görsel kaynakları inceleme	1

Tablo 5'e göre katılımcılar tarihsel araştırma becerisini kazandırmak için proje yöntemi, kanıt temelli öğrenme, rol oynama ve drama yöntemleri daha sık ifade etmiştir. Bununla birlikte kütüphane kaynaklarını inceleme, tarihî bir olayı veya dönemi inceleme, farklı zorluk derecesine sahip sorular sorma, bilimsel araştırma basamaklarına uygun araştırma yapma gibi etkinlikler de gerçekleştirilmesine vurgu yapmıştır. Katılımcıların bu ifadelerine yönelik alıntılardan bazıları şu şekildedir:

"Araştırma konusunun bilimsel araştırma basamaklarına ve bilimsel etik kurallarına uygun bir şekilde yapılmasına yönelik etkinlik yapmaktayım..." (K3)

"…Tartışma, münazara, sempozyum gibi tekniklerle ve işe yarar görsellerle…"(K6)

"… En çok kullandığım yöntem rol oynama ve dramadır. Öğrenciye o dönemde yaşamış bir kişi olmasını ve olayları o dönemde yaşayan biri olarak araştırmasını isterim. Birde en çok kullandığım yöntem günümüzdeki bir olayın geçmişini yüzyıl öncesine ait ipuçlarını araştırmasını sağlıyorum. Öğrencinin örnek vermesini istiyorum. Örneğin bugün Ortadoğu'da yer alan bir meselede Osmanlı'da yer almış mı gibi." (K7)

"Analitik düşünme becerilerini geliştiren tartışmalar yapmak…" (K12)

- Tarihsel belgeleri eleştirel bir şekilde değerlendirme pratiği yapmak..." (K13)

"… Öncelikle güvenilirliği yüksek kaynaklardan araştırma yaptırmak. Bunun dışında gözlemler ve tekrarlanması zor olan olayların incelenmesi ile de tarihsel araştırma becerisini kazandırabiliriz." (K15)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisini öğrencilere kazandırma sürecinde yaşadıkları zorluklar ve bu zorlukların çözümüne yönelik görüşleri incelenmiş ve bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Tarihsel Araştırma Becerisi Öğretiminde Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Kategori	Zorluklar	Çözüm önerileri
Kaynaklara Erişim ve Kaynak Seçimi	Tarih araştırması için yeterli kaynakların okulda veya kütüphanelerde bulunmaması	Okulların, kütüphanelerin ve dijital kaynakların artırılması
	Öğrencilerin uygun ve güvenilir kaynakları belirleyememeleri	Güvenilir kaynakları ayırt etmelerine yardımcı olacak kriterlerin öğretilmesi
	Öğrencilerin internet kaynaklarına yönelmesi	Kütüphane kaynaklarının kullanılmasının teşvik edilmesi
	Öğretmen ve öğrencilerin teknolojiyi etkili bir şekilde kullanamamaları	Eğitim teknolojilerini kullanma becerilerinin geliştirmesi
	İnternete erişim problemleri	İnternet erişim sorunlarının giderilmesi
Öğrenci Bilgi ve Motivasyonu	Öğrencilerin tarih araştırması yapmaya isteksizliği	Öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik araştırma görevi verilmesi
	Öğrencilerin araştırma sürecine odaklanamamaları	Yöntem/tekniklerin çeşitlendirilmesi
	Öğrencilerin tarihsel araştırma becerilerinin olmaması	Öğrencilere tarihsel araştırma becerilerinin erken yaşlarda kazandırılması
	Öğrencilerin temel tarih bilgilerini yetersiz olması	Öğrencilere temel düzeyde tarih bilgisi kazandırılması
	Öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı	İnternetin faydalı kullanımı hakkında eğitim verilmesi
Eğitim Planlaması ve Süreci	Öğretmen merkezli yöntemlerin kullanılması	Aktif öğrenme yöntemlerin uygulanması
	Tarihsel araştırma becerilerini kazandırmak için zamanın kısıtlı olması	Tarihsel mekanlarda öğretim etkinlikleri gerçekleştirilmesi
	Müfredatın yoğun olması	Ders sayısının artırılması veya konuların azaltılması
	Araştırma yapmanın uzun sürmesi	Projelerin aşamalara bölünerek yaptırılması
	Tarihsel araştırma ile ilgili kazanımların yetersiz olması	Tarihsel araştırma becerisine uygun

		kazanım sayısını artırma
	Öğrenci seviyesine uygun araştırma tasarlamamanın zor olması	Öğretmenlerin araştırma ve süreç temelli (proje, performans, okul dışı öğrenme gibi) ders planlama, tasarlama, uygulama ve değerlendirme yeterliliklerinin geliştirilmesi
	Süreç tabanlı öğrenmeyi teşvik edecek aktivitelerin planlanmasının zor olması	
	Proje ve performans ödevlerinin değerlendirilmesinin zor olması	
	Okul dışı öğrenmenin planlanmasının ve uygulanmasının zor olması	
	Konuların öğrenciler için ilgi çekici olmaması	Farklı materyaller ve sunum araçlarının kullanılması
	Sınıfta farklı öğrenme gereksinimlerine sahip öğrencilerin varlığı	Öğrenci ilgi ve seviyelerine göre görevler verilmesi

Tablo 6'da görüldüğü gibi Kaynaklara Erişim ve Kaynak Seçimi temasında kaynakların sınırlılığı ve kaynaklara erişim, öğrencilerin güvenilir kaynakları belirleme ve internet odaklı araştırma yapma gibi sorunları vurgulanmıştır. Öğrenci Bilgi ve Motivasyonu teması kapsamında öğrencilerin tarih araştırması yapmaya isteksizliği, araştırma sürecine odaklanamamaları, tarihsel bilgi ve araştırma becerilerinin eksikliği dile getirilmiştir. Eğitim Planlaması ve Sürecinde öğretmen merkezli yöntemlerin kullanılması, müfredat yoğunluğu ve araştırma ve süreç temelli öğrenmeye dayalı yöntem ve tekniklerinin tasarlanması uygulanması ve değerlendirilmesi sürecinde yaşanan problemler öne çıkarılmıştır. Bu zorlukları aşmak için kaynaklara erişimi artırma, öğrencilerin tarih bilgisi ve motivasyonunu sağlama ve tarihsel araştırma becerilerini öğrencilere erken yaşlarda kazandırmanın önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca proje, performans gibi süreç temelli öğrenme yöntemlerinin uygulanması ve bu süreçleri yürütecek öğretmenlerin pedagojik bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi önerilmiştir. Katılımcıların bu konuda görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Öğrencilerimiz kitaptan değil internetten araştırma yapıyor. Neyi nasıl arayacağını bilmiyor. Birden fazla kaynak kullanamıyor… LGS de dersin katsayının az olması öğrencilerin derse karşı bakışını değiştirmektedir." (K4)

"Öğrencilerin araştırma, kaynak değerlendirme ve yazma becerilerini yetersizdir. Öğrencilere temel düzeyde tarih bilgisi ve araştırma becerisinin kazandırılması gerekmektedir…" (K5)

"Tarihi seven araştırmayı seven bireyler tarihsel araştırma yapabilir… fakat kültür miras konusunda o kadar çok olay ve olgu yer alıyor ki ders saatinin az olmasından kaynaklı öğrenciye ne tarihsel araştırma ya da empati yaptıramıyoruz." (K7)

"Tarihsel bir araştırma yapmanın ilk koşulu meraktır. … yaşanılan en büyük sorun öğrencilerin ilgi ve merak seviyesinin düşük olmasıdır. Öğrencilerin ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre araştırma yapmaya sevk etmek gerektiğini düşünmekteyim. Örne-

ğin spora ilgi duyan öğrencinin Türklerin tarihte uğraştıkları sporlar ile ilgili çalışma yapması sağlanabilir." (K11)

"Tarihsel olaylar tamamen birincil kaynaklardan elde edilemediğinden dolayı elde edilen tarihi bilgilerde yaşanmış halinden farklılık arz edebilir. Bunun için farklı kaynaklar tarafından doğrulanmış bilimsel bilgileri kullanabilirsek doğru bilgiye ulaşmamız kolaylaşır". (K13)

"Ders kitaplarında bilgiler teorik olması çocuklara araştırma becerisini ortaya çıkmasını sınırlamaktadır. Dolayısıyla kısa sürede bilgiler unutulmaktadır. Tarihsel mekanları ziyaret etme ve tarihi deneyimleme fırsatı sunulması…" (K15)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerisi ve öğretimi konusunda görüş ve önerilerini değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri tarihsel araştırma becerisi tanımlarında özellikle güvenilir kaynakların seçilmesi ve değerlendirilmesi ile farklı kaynakların kullanımı gibi temel araştırma becerilerine vurgu yapmaktadır. Tarihsel olayların kültürel bağlamını anlama ve neden-sonuç ilişkilerini belirleme gibi tarihsel bağlam ve analiz becerilerine de dikkat çekmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilere tarihsel olayları yalnızca izole olaylar olarak değil, aynı zamanda onların tarihsel bağlamlar içinde nasıl şekillendiğini anlamayı öğretmenin, öğrencilerin tarihî olayları daha iyi değerlendirmelerini sağladığını düşünmektedir. Öğrencilere tarihsel olayları çok yönlü ve farklı perspektiflerden bakmayı öğretmeyi önemsemektedir. Kaynakların eleştirisinin yapılması öğrencilerin tarihsel kaynakları doğru bir şekilde analiz etmeleri ve tarihî olayları daha objektif bir bakış açısıyla değerlendirmeleri için önemlidir. Öğretmenlere göre, tarihsel araştırma becerisi sosyal bilgiler öğretim programında önemli yere sahiptir. Program, öğrencilere bilimsel araştırma basamaklarını kullanma ve tarihsel olayları araştırma konularında vurgu yapmaktadır. Aynı zamanda, öğrencilerin geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağlantılar kurmalarını teşvik etmek, öğretim programının temel ilkeleri arasında yer almaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, ders kitaplarında tarihsel fotoğraf, metin, belge gibi içeriklerle ile tarihsel araştırma sorularının bulunduğunu belirtmişlerdir. Özellikle öğrencilerin yakın tarihi çevrelerinde araştırma yapmaya teşvik edilmesi, kitaplarda tarih metinleri hakkında araştırmaya yönlendiren soruların bulunması, farklı dönemlerdeki olaylar ve kişilerin karşılaştırılması, kaynakların güvenirliğiyle ilgili soruların tarihsel araştırma pratiğine yönelik olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilere tarihsel araştırma becerisi kazandırmak amacıyla kaynak kullanma, bilgi toplama, inceleme, analiz etme ve yorumlama faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Elde edilen bulgulara göre, tarihsel araştırma becerisine sahip bireylerin belirli niteliklere sahip olduk-

ları ortaya çıkmaktadır. Bu beceriye sahip bireyler, araştırma sürecini planlama yeteneğine sahiptirler ve konuyla ilgili kaynakları tespit edip kullanabilirler. Ayrıca, etik kuralları bilerek araştırma yöntemlerini uygulayabilirler ve elde ettikleri sonuçları etkili bir şekilde raporlayabilirler. Tarihsel araştırma becerisine sahip bireyler, bilgiye eleştirel bir yaklaşım sergileyebilir, bilgiyi sorgulayabilir ve kaynakların güvenilirliğini inceleyebilirler. Farklı kaynaklardan gelen bilgileri karşılaştırabilirler ve bilgiyi farklı bakış açılarıyla inceleyebilirler.

Araştırma sonucuna göre, bireyler tarihsel araştırma becerisini kazandıklarında öğrendikleri bilgiler daha kalıcı olmaktadır. Tersine, bu beceriyi kazanamayan bireylerin öğrenme ve araştırmaya yönelik motivasyonları düşüktür. Bu bireyler genellikle konuyla ilgili farklı kaynaklara başvurmazlar veya tek bir kaynağı yeterli bulurlar. Ayrıca, konuyla ilgili literatür hakkında bilgi sahibi değillerdir ve araştırma yöntemlerini bilmemeleri nedeniyle araştırmaya dayalı raporlar yazmakta zorlanırlar. Bu bireyler aynı zamanda bilgiye eleştirel bir yaklaşım sergilemez ve araştırma etik kurallarına dikkat etmezler. Sadece duydukları bilgilerle yetinirler, bilgiyi sorgulamazlar ve kaynakların doğru bilgi verdiğini kabul ederler. Tarih bilgisini genellikle olaya tek yönlü bakarak değerlendirirler ve farklı bakış açılarını dikkate almazlar. Bu bulgular literatür tarafından da desteklenmektedir. Seixas'ın (2008) belirttiği gibi, tarihsel araştırma becerisinin kazanılmasında birincil kaynakların kullanımı, bilgiye eleştirel yaklaşım, değişim ve sürekliliği algılama, neden ve sonuç ilişkisini kurabilme, tarihsel bakış açılarını anlama ve tarihsel yorumları kavrama önemli rol oynamaktadır.

Öğretmenler, tarihsel araştırma becerilerini geliştirme sürecinde çeşitli yöntemler, teknikler ve etkinlikler kullanmaktadır. Bu kapsamda, proje yöntemi, kanıt temelli öğrenme, rol oynama, drama, örnek olay, soru cevap, tartışma, araştırma ve inceleme yöntemleri öne çıkmaktadır. Öğretmenler, özellikle öğrencilere bilimsel yöntemlerle tarihsel olayları incelemeyi öğretmek amacıyla proje ve performans görevleri vermektedir. Literatür, öğrencilerin öğretmen liderliğinde araştırma yapmalarının ve kanıtlar üzerinde çalışmalarının tarihsel düşünme için önemli olduğunu vurgulamaktadır (Brophy ve VanSledright, 1997; Nelson ve O'Beirne, 2014). Ayrıca, öğrencilere araştırma ödevleri ve görevleri vermenin, tarihsel düşünme ve muhakeme yapma gibi etkinliklerle öğrencilerin aktif olarak tarihle ilgilenmelerinin tarihsel araştırma becerilerini geliştirmek için etkili olduğuna dikkat çekilmektedir (Nokes, Dole ve Hacker, 2007; Havekes, de Vries ve Aardema, 2010; Reisman, 2012; Seixas ve Morton, 2013; Van Boxtel ve Van Drie, 2013). Öğretmenler ayrıca, tarihsel araştırma becerilerini desteklemek amacıyla kütüphane kaynaklarını inceletme, tarihi olayları veya dönemleri inceletme, farklı zorluk derecelerine sahip sorular sorma, tarihi olayları sorgulatma, farklı tarihçilerin veya araştırmacıların görüşlerini inceletme ve karşılaştırma, internet üzerinde tarih araştırması yaptırma, kaynakların güvenilirliğini sorgulatma gibi etkinlikle-

ri kullanmaktadır. Tarihsel kaynakları kullanmanın, tarihsel sorular sormanın, farklı kaynaklardan bilgileri karşılaştırmanın, bağlamsallaştırmanın ve tartışmanın tarihsel araştırma yeterliliklerini geliştireceğine yönelik birçok araştırma mevcuttur (Wineburg, 1991; Lee ve Ashby, 2000; Van Drie ve Van Boxtel, 2008).

Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler öncelikle kaynak bulma ve konuyla ilgili uygun kaynağı seçme noktasında zorluk yaşamaktadır. Bu zorlukların, yetersiz okul ve kütüphane kaynakları, öğrencilerin güvenilir kaynakları belirleyememeleri, teknolojiyi etkili bir şekilde kullanamamaları gibi sorunlardan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu zorlukların aşılabilmesi için okul ve kütüphanelerde daha fazla kaynağa erişim sağlanması, dijital kaynakların artırılması, öğrencilerin kaynak bulma ve seçme becerilerinin geliştirilmesi ve teknolojinin araştırma için kullanımının teşvik edilmesi önerilmektedir. Araştırmalar, tarih kaynaklarına dijital erişimde çeşitliliği artırmanın önemini vurgulamaktadır (Burton ve Finnegan, 1989; Bain, 2000). Ancak, öğrencilerin tarih araştırması yapma konusundaki isteksizliği, tarihsel araştırma becerilerinin eksikliği ve temel tarih bilgilerinin yetersizliği gibi sorunlar da öne çıkmaktadır. Araştırmada öğrencilerin aşırı sosyal medya kullanımının dikkat dağıtıcı etkisinin, araştırma süreçlerini olumsuz yönde etkilediğine dikkat çekilmektedir. Tarihsel araştırma sürecinde bilgi eksikliği, nesnellik ve konu seçimi gibi aşamalarda yaşanan zorluklar ile ders kitaplarının temel kaynak olarak kullanılması, yoğun müfredatın olması, ders materyallerinin yetersiz olması, öğretmen eğitimindeki eksiklikler, tarihi mekanların kullanılmaması, öğretmen merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılması gibi sorunlar literatürde öne çıkmaktadır (Kuş ve Çelikkaya, 2010; Yılmaz ve Tepebaş, 2011; Adeoti ve Adeyeri, 2012). Sınıfların kalabalık olması, ders saatlerinin yetersizliği ve okulların/sınıfların teknolojik altyapı eksiklikleri, öğrenci odaklı yöntemlerin etkili bir şekilde uygulanmasını zorlaştırmaktadır (Turan, 2015).

Tarih öğreniminde öğrencilere tarihçi yöntemlerine dayalı özgün görevler vermek önemlidir. Bu görevler, bir tarihsel soruya yanıt ararken öğrencilere kendi doğrulanmış tarihsel temsillerini geliştirmek için bir fırsat sunar. Öğrencilerin bu tarihsel soruyu eleştirel bir analizle farklı kaynaklardan araştırması gereklidir. Daha sonra bu temsili, argümanlar ve kanıtlar sunarak ve karşı argümanlarla etkileşime girerek desteklemeleri gerekmektedir (Voet ve Wever, 2017; Van Boxtel ve Van Drie., 2008). Bu araştırmaya dayalı etkinlikler, tarih disiplini ve tarihsel düşünceye katkıda bulunurken, tarihle ilgili epistemolojik inançların gelişimine de katkıda bulunabilir (Nokes ve De La Paz, 2018; Van Boxtel ve Van Drie, 2013). Tarih öğretimi ve ders kitabı yazımında yapılandırmacılık kuramı öğrenci merkezli bir eğitim anlayışını ön görmektedir. Bu yaklaşımda öğrenciler eğitim sürecinde daha fazla sorumluluk almaktadır (Demircioğlu, 2005). Tarihi olayların ve soyut kavramların daha iyi anlaşılabilmesinde mekânlar kullanılarak öğretimin yapılması öğrenmede kalıcılığı sağlayabilir (Bircan ve Safran,

2013). Bu sayede öğrencilerin bilgi, beceri, analiz ve değerlendirme yeteneklerini geliştirilebilir (Yeşilbursa, 2008). Öğrencilere temel düzeyde tarih bilgisi ve araştırma becerisinin kazandırılmasının öğretim yöntem/tekniklerin çeşitlendirilmesi, araştırma görevleri verirken ilgi alanlarına dikkat edilmesinin tarih araştırmasına olan ilgileri ve motivasyonlarını artırabilir. intenet kaynaklarını etkili bir şekilde kullanma eğitimi ile öğrencilerin kaynak çeşitliliğini artırmalarını ve araştırma süreçlerini kolaylaştırabilir (Barton ve Levstik, 2004; Barton, 2008).

Öğretmenler öğretmen merkezli yöntemlerin uygulanmasının ve konuları yetiştirme kaygısı ve sınava yönelik ders işlemenin, öğrencilere araştırma için gereken zamanı ve kaynakları sağlama konusunda sınırlılık oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu durum öğrencilere etkili bir şekilde tarih araştırma becerileri kazandırmayı zorlaştırmaktadır (Brookhart, 2015). Konuların ve değişik kaynaklarca sunulan bilgilerin çokluğu tarih öğretimini zor durumda bırakmaktadır (Stradling 2003; Bal, 2011; Aslan, Okumuş ve Koçoğlu 2015; Turan, 2015). Öğrenci seviyesine uygun proje, performans gibi araştırma temelli ders tasarımları ile okul dışı öğrenme planlama ve uygulama ve değerlendirmenin zor olması öğretmenlerin bu tür deneyimlere daha fazla rehberlik etmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ayrıca, sosyal bilgilerin çok disiplinli yoğun yapısının sadeleştirilmesi, ders süresinin artırılması, öğretmenlerin ders planlamalarını daha özgün ve öğrenci merkezli hale getirme ihtiyacını da ortaya koymaktadır (Özbaran, 2002; Bal, 2011). Son olarak öğretmenlerin becerilere veya yeterliliklere yeterince odaklanmamış olmaları tarih eğitimindeki temel sorunlardan biri olarak gösterilmektedir (Seixas, 2008; VanSledright, 2010). Bu çalışma sonuçlarına dayanarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- ✓ Okullarda ve kütüphanelerde kaynak çeşitliliği sağlanarak öğrencilerin kaynaklara erişimi kolaylaştırılabilir.
- ✓ Öğrencilere teknolojiyi etkili bir şekilde kullanma becerisi kazandırılarak öğretimde dijital kaynak kullanımı artırılabilir.
- ✓ Öğretmenler öğrencilere tarih araştırmaları yaparken ilgi duydukları konuları seçme fırsatı verebilir.
- ✓ Öğretmenler, tarihsel araştırma becerilerini kazandırma sürecinde çeşitli kaynakları ve farklı yöntemleri kullanabilir.
- ✓ Öğretmenler öğrencilere yakın çevrelerinin tarihi araştırmaya teşvik edebilir.
- ✓ Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel araştırma becerilerini geliştirme ve öğrencilere bu becerileri öğretme sürecini iyileştirmek için daha fazla rehberlik verilebilir.
- ✓ Tarihsel araştırma becerisinin geliştirilmesine yönelik öğrenciler üzerinde araştırmalar yapılabilir.

"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları:

Etik Kurul Belgesi: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Tarih: 27/09/2023 Sayı: 2023/257

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazar/ların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Bu çalışmanın araştırma ve yazım aşamasında herhangi kişi/kurum veya kuruluşlar tarafından finansal destek alınmadığı bildirilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı:

Çifte Kör Hakem Değerlendirmesi: Dış-bağımsız

The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: Recep Tayyip Erdoğan University Social and Human Sciences Ethics Committee Date: 27/09/2023 No: 2023/257

Declaration of Conflicting Interests: No conflicts of interest were reported for this article.

Financial Support: It has been reported that this study did not receive financial support from any person/institution or organization during the research and writing phase.

Statement of Support and Acknowledgment:

Double-Blind Peer Review: External-independent

KAYNAKÇA

Adeoti, E. O. & Adeyeri, J. O. (2012). History, the historian and his work: issues, challenges and prospects. *International Journal of Educational Research and Technology IJERT*, 3 (4), 36-41.

Akbaba, B. (2014). Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan günümüze lise tarih ders kitaplarında Türk-Arap ilişkilerinin sunumu ve Arap imajı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (3), 337-356. https://doi.org/10.17152/gefad.86664

Aktekin, S. (2009). Lise öğrencilerinin tarih derslerinde yerel tarih konularının öğretilmesiyle ilgili görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 182, 331-352.

Andrews, T. & Burke, F. (2007). What does it mean to think historically. *Perspectives on History*, 45 (1), 32-35.

Aslan, B., Okumuş, O. & Koçoğlu, Y. (2015). Ortaöğretim tarih ders kitaplarının öğren-

cilerin gelişim düzeyine uygunluğunun incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 689-699.

Ata, B., (2007). Kıdemli ve aday tarih öğretmenlerinin tarih dersini sevmeyen lise öğrencisine yönelik yaklaşımları, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11/ 2, 29-42,

Bain, R. B. (2000). Into the breach: Using research and theory to shape history instruction. P. Stearns, P. Seixas, & S. Wineburg (Eds.). *Knowing, teaching and learning history: National and international perspectives* (pp. 331-353). New York: New York University Press.

Bal, M.S. (2011). Türkiye'de tarih öğretiminin sorunları ve çözüm yolları konusunda öğretmen adayı ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/15, 371-387.

Barton, K. C. (2008). Research on students' ideas about history. S. Levstik & C. A. Tyson (Eds.). *Handbook of research in social studies education* (pp. 239–258). New York, NY: Routledge.

Barton, K.C. & Levstik, L.S. (2004). *Teaching History for the Common Good* (1st ed.). New York, NY: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781410610508

Bilali, R. & Mahmoud, R. (2017). confronting history and reconciliation: a review of civil society's approaches to transforming conflict narratives. C. Psaltis, M. Carretero & S. Čehajić-Clancy, (Eds). *History education and conflict transformation*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-54681-0_3

Bircan, T. & Safran, M. (2013). Tarih öğretiminde haritaların önemi ve kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 461-476.

Brookhart, S. (2015). Commentary assessment of historical thinking in practice. K. Ercikan & P. Seixas (Eds.). *New directions in assessing historical thinking* (pp. 183–192). New York, NY: Routledge.

Brophy, J. & VanSledright, B.A. (1997). *Teaching and learning history in elementary schools*. New York, NY: Teachers College Press.

Buckley, P.J. (2016). Historical research approaches to the analysis of internationalisation. *Management International Review*, 56 (6), 879-900. https://doi.org/10.1007/s11575-016-0300-0

Burton, O. V., & Finnegan, T. E. (1989). New tools for "new" history: Computers and the teaching of quantitative historical methods. *History Microcomputer Review*, 5 (1), 13-18.

Büyüköztürk, Ş. vd. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Council of Europe, (2022). History education can put democracies back on track. https://www.coe.int/en/web/observatory-history-teaching/-/history-education-can-put-democracies-back-on-track adresinden erişildi. Erişim tarihi: 12.05.2023.

Creswell, J. W. (2017). *Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. H. Ekşi, Çev. Ed.). Ankara: Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi.

Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*, (1. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.

Demircioğlu, İ. H. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri. *Millî Eğitim*, 184, 228-239.

Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi.* (3. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dinç, E. (2009), Etkili tarih eğitimi. *GEFAD*, 29, (Özel Sayı Temmuz), 1427-1451.

Doğan, N. (2008). *İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde tarihsel kanıt kullanımının etkililiği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Drake, F. D. & Brown, S. D. (2003). A systematic approach to improve students' historical thinking. *The History Teacher*, 36 (4), 465-489. https://doi.org/10.2307/1555575

Froese, M. D. (2011). Historical research methods in the social sciences: critical security studies. https://ssrn.com/abstract=1937964. adresinden erişildi. Erişim tarihi: 19.06.2023.

Güneyli, A. & Özkul, A. (2013). Turkish language and history candidate teachers' use of metaphors in their perception of computer. *Eurasian Journal of Educational Research*, 53 (A), 185-204.

Havekes, H., de Vries, J. & Aardema, A. (2010) Active historical thinking: Designing learning activities to stimulate domain specific thinking. *Teaching History*, 139, 52–59.

Hicks, D. Doolittle, P. & Lee, J. (2004). Social studies teachers' use of classroom-based and web-based historical primary sources. *Theory and Research in Social Education*, 32, 2013-247. https://doi.org/10.1080/00933104.2004.10473253

Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Kothari, C. R. (2004). *Research methodolology methods and techniques*. New Delhi: New Age International (P) Ltd. Publishers.

Kuş, Z. & Çelikkaya, T. (2010). Sosyal Bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 69-91.

Lee, J. K. (2002). Digital history in the history/social studies classroom. *The History Teacher*, 35 (4), 503–517. https://doi.org/10.2307/1512472

Lee, P. & Ashby. R. (2000). Progression in Historical Understanding among Students Ages 7-14. Stearns, P. N., Seixas, P. & Wineburg, S. (Eds.). *Knowing, Teaching, and Learning History: National and International Perspectives* (pp. 199-222). New York: New York University Press, 2000.

Levstik, L.S., & Barton, K. C. (2008). *Researching History Education: Theory, Method, and Context*. (1. Baskı). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315088815

Miles, M, B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.

Nelson, J. & O'Beirne, C. (2014) *Using evidence in the classroom: What works and why?*. Slough; NFER.

Neumann, D. (2010). A different way of viewing history teaching: balancing competing intellectual challenges. *Social Education*, 74 (4), 184-188.

Nokes, J. D. & De La Paz, S. (2018). Writing and argumentation in history education. In *The wiley ınternational handbook of history teaching and learning* (pp. 551-578). https://doi.org/10.1002/9781119100812.ch21

Nokes, J. D., Dole, J. A. & Hacker, D. J. (2007) Teaching high school students to use heuristics while reading historical texts. *Journal of Educational Psychology*, 99 (3), 492-504. https://doi.org/10.1037/0022-0663.99.3.492.

Özbaran, S. (2002). Tarih öğretiminin güncel sorunları. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 100, 66-68.

Reisman, A. (2012) Reading like a historian: A document-based history curriculum intervention in urban high schools. *Cognition and Instruction*, 30 (1), 86–112. https://doi.org/10.1080/07370008.2011.634081.

Schrag, Z. (2021). *The Princeton Guide to historical research* ([edition unavailable]). Princeton University Press. https://www.perlego.com/book/1990153/the-princeton-guide-to-historical-research-pdf. adresinden erişildi. Erişim tarihi: 05.07.2023.

Seixas, P. (1993). Historical understanding among adolescents in a multicultural setting. *Curriculum Inquiry*, 23 (3), 301-327. https://doi.org/10.2307/1179994

Seixas, P. (2008). Scaling up the benchmarks of historical thinking. A report on the Vancouver mee-

tings,http://historicalthinking.ca/sites/default/files/files/docs/Scaling%20Up%20Meeting%20Report.pdf. adresinden erişildi. Erişim tarihi: 11.08.2023).

Seixas, P. & Morton, T. (2013). *The big six historical thinking concept.* Toronto: Nelson Education.

Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama* 5. Baskıdan Çev. (E. Dinç, Çev.Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Stradling, R. (2003) Multiperspectivity in history teaching: A guide for teachers (Strasbourg, Council of Europe). https://rm.coe.int/1680493c9e. adresinden erişildi. Erişim tarihi: 18.08.2023.

Şekerci, H. & Kabapınar, Y. (2019). Sosyal bilgiler derslerinde storyline yaklaşım ile bütünleştirilmiş kanıt temelli etkinliklerin kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (3), 659-684. https://doi.org/10.16986/HUJE.2018045318.

Şimşek, A. & Alaslan, F. (2014). Milliyetçi tarihten milli tarihe, çatışmacı eğitimden barışçı eğitime doğru Türkiye'de tarih ders kitapları. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 40, 0-0. https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32926/365773. adresinden erişildi. Erişim tarihi: 10.08.2023.

Turan, R. (2015). Tarih öğretmenlerinin lise tarih derslerinin genel amaçlarının öğrencilere kazandırılma düzeylerine ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği), *Turkish Journal of Educational Studies*, 2 (3), 139-180.

Van Boxtel, C. & Van Drie, J. (2013) Historical reasoning in the classroom: What does it look like and how can we enhance it?, *Teaching History*, 150, 44–52.

Van Drie, J. & Van Boxtel, C. (2008) Historical reasoning: Towards a framework for analysing students' reasoning about the past. *Educational Psychology Review*, 20, 87–110. https://doi.org/10.1007/s10648-007-9056-1.

VanSledright, B. A. (2004). What does it mean to think historically ... and how do you teach it? *Social Education*, 68/3, 230-233.

VanSledright, B. A. & Limon, M. (2006). Learning and teaching social studies: a review of cognitive research in history and geography. P. A. Alexander & P. H. Winne (Eds.), *Handbook of educational psychology* (s. 545–570). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

VanSledright, B. A. (2010). *the challenge of rethinking history education: on practices, theories, and policy* (1. Baskı.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203844847

Voet, M. & De Wever, B. (2017). Preparing pre-service history teachers for organizing inquiry-based learning: The effects of an introductory training program. *Teac-*

hing and Teacher Education, 63, 206-2017. https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.12.019

Wineburg, S. S. (1991). Historical problem solving: A study of the cognitive processes used in the evaluation of documentary and pictorial evidence. *Journal of Educational Psychology*, 83 (1), 73–87. https://doi.org/10.1037/0022-0663.83.1.73

Wineburg, S. S. (2001). *Historical thinking and other unnatural acts. Charting the future of teaching the past*. Philadelphia, PA: Temple University Press.

Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımı. *Türklük Bilimi Araştırmaları TÜBAR*-XXIII, 209-222.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). İstanbul: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, K. & Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: Mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1), 157-177.

Extended Abstract

Introduction

Historical thinking plays an important role in the process of understanding the past. In examining documents, images, and other sources, historians seek to understand who created these materials, why they were created, and their context. The view that historical thinking is not an innate instinct or skill of the individual, but a skill that develops through education and practice, is important. In order to teach students how to think like a historian, students need to be equipped with historian-like skills. The ability to do historical research is one of those skills. Historical inquiry means that students improve their writing processes by combining information from various sources with the information they already have and developing a more constructive approach. The use of primary sources allows students to examine historical events from a variety of perspectives, developing a more original perspective and gaining deeper meaning from past events. Students typically perceive history as a chronological listing of past events and primarily use history books as primary sources. For historians, however, history is a process of analysis and discussion that explains past events and the situations that led to change with existing evidence. Although the curriculum is created according to the constructivist philosophy, students cannot apply what they learn in history class to daily life and develop skills such as inquiry, analysis, and synthesis which correspond to historical thinking skills. It is important for teachers to know pedagogical approaches and how to apply them effectively in the classroom in order to help students develop their abilities to conduct historical research, read primary sources, and develop a deeper understanding. The purpose of this study is to assess

social studies teachers' views on historical research skills and the teaching of these skills. To this end, answers were sought to the following questions:

1. What do social studies teachers understand by historical research skills?

2. What opinions do social studies teachers have about the role and importance of historical research skills in the social studies classroom?

3. What do social studies teachers believe are the characteristics of students who have or have not acquired historical research skills?

4. What are social studies teachers' experiences with the process of developing historical research skills in students?

Method

This study used the phenomenological pattern, which is one of the qualitative research methods. The study group consisted of 15 social studies teachers, 7 women and 8 men. Content analysis was used to analyze the research data.

Finding and Conclusion

According to the research findings: social studies teachers' definitions of historical research skills emphasize basic research skills, especially the selection and evaluation of reliable sources and the use of different sources. The findings also draw attention to historical context and analysis skills, of which understanding the historical context of events and determining cause-effect relationships were the most significant. Instructors highlight the versatility of historical events, emphasize taking different perspectives into account, criticizing sources, analyze historical sources correctly, and evaluate historical events from an objective perspective. According to the teachers in this study, the curriculum provides students with opportunities to apply scientific research steps, acquire research skills, and conduct research on historical events and cultural heritage. In textbooks, questions about the recent historical environment, history texts, and various documents and photographs are given with diverse resources. According to teachers, individuals who acquire historical research skills have the ability to conduct research in a methodical manner, search for and use sources, understand and use existing literature, know and report on research methods, and adhere to ethical rules. These individuals' ability to question information and evaluate the reliability of sources improved. On the other hand, individuals who cannot acquire this skill are less effective in their ability to research, use sources, and follow ethical rules. They generally do not question information and accept as true the information received based on a single source.

Teachers more often use the project method, evidence-based learning, role-playing, and theater methods to teach historical research skills. They also conduct ac-

tivities such as researching library resources, investigating a historical event or period, asking questions with varying degrees of difficulty, and conducting research in accordance with the steps of scholarly research. Teachers emphasized resource limitations and issues such as accessing resources, identifying reliable sources, and conducting Internet-based research. Teachers expressed that students do not like historical research, cannot focus on the research process, and lack historical knowledge and research skills. The use of teacher-centered methods, the intensity of the curriculum, and the difficulty of designing, implementing, and assessing methods and techniques based on research and process-oriented learning were described.